

- ✓ **Melkrijk Rijkbehangen IJzersterk**
- ✓ **Moderne dubbeldoelkoe**
- ✓ **Economische koe**
- ✓ **Geen kapstok**

MRIJ

Geschiedenis in 't kort

Het Maas-Rijn-IJsselvee (afgekort MRIJ) is afkomstig uit twee streken in Nederland; deels uit Overijssel (langs de IJssel) en deels uit het oosten van Noord-Brabant (langs de Maas en de Rijn). Sinds 1874 worden de dieren geregistreerd bij het NRS (tegenwoordig: CRV) en in 1905 is het erkend als ras. Toen is ook het MRIJ-stamboek opgericht. Toentertijd was MRIJ één van drie meest voorkomende rassen, naast Fries Hollands en Groninger Blaarkop. Tot de jaren '60-'70 vertegenwoordigde MRIJ een kwart van de Nederlandse veepopulatie (meer dan 500.000 koeien).

Daarna nam het aantal dieren echter rap af, met een hele sterke daling na 1999. In 2004 waren er nog ongeveer 14.000 koeien met minimaal 7/8 MRIJ-bloed. In 2008 is het weer enigszins toegenomen tot 15.000 dieren.

De fokkerij van MRIJ kent zijn oorsprong in twee gebieden in Nederland; de eerste langs de IJssel, de West-Achterhoek, Salland, Twente en een strook tot aan Zuidwest-Drenthe (tegenwoordig georganiseerd in MRIJ-Oost); de tweede in Oost-Brabant (MRIJ-Zuid). In het noordelijke deel werden de dieren lichter van kleur dan in het zuiden, mede veroorzaakt door het inzetten van lichtgekleurde KI-stieren. De preferente stier Prins (geboren in 1941) uit het IJsselland en zijn nazaten speelden daarin een hoofdrol. Deze kleurkwestie werd minder belangrijk omdat economische motieven wonnen, alhoewel er toch nog steeds een groep boeren is dat het kleuraspect belangrijk vindt.

“Voorlichters kijken alleen naar liters melk, niet naar saldo”

Rasomschrijving

Het MRIJ-rund is een roodbont dubbeldoel ras. Het is een zelfredzaam ras, dat makkelijk te managen is. De MRIJ-koe heeft een goede vruchtbaarheid, gunstig geboorteverloop, goede klauwen en kruisligging, sterke bespiering (beveleedheid koe en kalf), een hoog eiwitgehalte en een goede vet/eiwit-verhouding in de melk. De MRIJ-koe is sterk, rustig, robuust en gespierd met dikke dijen en sterk beenwerk.

MRIJ PRINS 7055 pref. II
geboren 1941.
2.0 - 130 - 54 B 79.9.
Verhoogde het vetgehalte van 3.51% tot 3.52%.
Dochters: 2.6 - 3994 kg - 354 dagen;
6 - 5127 kg - 338 dagen.
(Eerste melkhoeveelheid zonder oorslogscorrectie).

“Uit: 100 jaar Koninklijke Vereniging het Nederlandsche Rundvee-stamboek 1874-1974”

De sterke punten van de MRIJ-koe zijn de lange levensduur, weinig klauwproblemen, goede vruchtbaarheid, lage veeartskosten en hoge opbrengsten bij verkoop of slacht, in vergelijking met de typische melkkoeien (Holstein-Friesian). De economische cijfers van MRIJ-bedrijven tonen stevast aan dat een veehouder zijn melk goedkoop met MRIJ kan produceren. Kengetallen van melkveehouderij-bedrijven geven aan dat per kg geproduceerde melk de MRIJ boer 1 à 2 cent meer overhoudt dan de veehouder met Holstein-Friesians.

Red Holstein

In de jaren tachtig was het fokprogramma van MRIJ niet heel succesvol en het aanbod van goede KI-stieren was vrij krap. Rond 1980 moesten de MRIJ-koeien als melkproducenten afhaken (Tabel 2), maar de rode dubbeldoelkoeien leverden nog een goed neveninkomen uit de omzet en aanwas via de nuchtere kalveren en de eigen slachtwarde. Aan de uiers kon toen nog wel wat verbeterd worden.

MRIJ-veehouders begonnen te kruisen met Red Holstein uit Canada: melkvee van dezelfde kwaliteit als de zwartbonten, maar met de roodfactor in de genen. De meeste boeren vonden dat schaalvergroting, productieverhoging en het beheersen van de arbeidskosten beter kon met een Holstein-koe. Hierdoor werd de Red Holstein veelvuldig gebruikt in die jaren. Vanaf 1990 werden ook fokstieren met 50% (Red) Holstein-bloed ingezet. Een sprong vooruit in productie, maar vooral ook in uierkwaliteit. In 1994 voerden de Nederlandse roodbonten in hoofdzaak ook Red Holstein-bloed en toen werd het voor MRIJ vechten voor eigen identiteit en tegen het risico van genetische versmalling (tabel 1).

Tabel 1. Het aantal geregistreerde raszuivere MRIJ-koeien in Nederland tussen 1975 en 2008.

Jaar	Aantal koeien (bloedvoering minimaal 87,5% MRIJ)
1975	>500.000
1999	31.036
2002	18.339
2004	14.124
2008	15.000

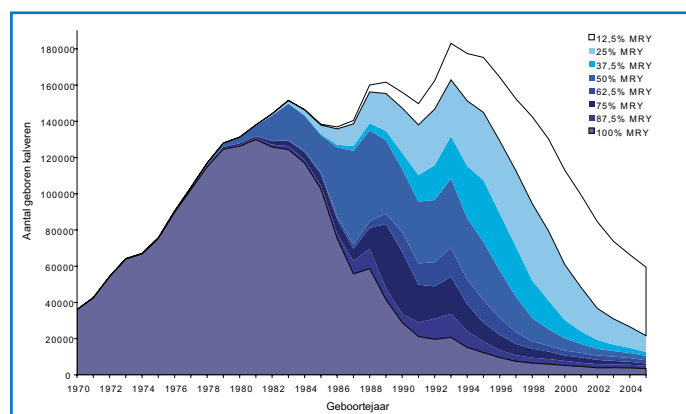
Door de superheffing vanaf 1984 kwam er een plafond in de melkproductie. Op veel bedrijven leverde een extra kg melk niets meer op. Aangezien eiwit- en vleesproductie niet aan een limiet was gebonden, bleek wederom de aantrekkelijke kant van MRIJ. Juist deze dubbeldoelkoeien zijn geschikt voor zowel melk als vlees: de kalveren groeien sneller en de te slachten koeien zijn beter beveleed. Daarnaast ligt het percentage melkeiwit hoger en valt de verhouding eiwit/vet gunstiger uit dan voor Holstein-koeien.

“Als we de huidige MRIJ-koeien hadden gehad toen de eerste HF-stieren werden geïntroduceerd, dan hadden we de HF niet nodig gehad”

Rasbehoud

Begin 1994 werd in Olst de studievereniging MRIJ-Oost opgericht om de belangen van het Maas-Rijn-IJsselvee te behartigen. Doel was bij fokkerijorganisaties meer MRIJ-stieren te plaatsen zodat het ras een betere en bredere basis zou krijgen. Ook is MRIJ-Zuid gestart, gericht op het efficiënt melk produceren met MRIJ. De beide rasorganisaties – MRIJ-Oost en MRIJ-Zuid – zetten zich in voor actieve promotie van de goede eigenschappen van het ras en de efficiënte inzet van MRIJ-koeien op low-input bedrijven. Deze organisaties zijn ook betrokken bij het fokprogramma van CRV voor MRIJ. Het fokdoel voor een dubbeldoelras was vroeger meer productiegericht dan nu. Nu is de weging van productie in de index nog 35%, en voor duurzaamheid en gezondheid 25%, exterieur 25% en bespiering 15%.

Figuur 1. Totaal aantal geregistreerde kalveren met 1/8 tot 8/8 MRIJ-bloed, tussen 1970 en 2005.

Demografische analyse

Er is een demografische analyse uitgevoerd om een beeld te krijgen in de trend van de aantallen raszuivere en gekruiste MRIJ-koeien over de jaren heen. Hiertoe is eerst de populatie opgesplitst per rasdeel (1/8, ..., 8/8). Daarna zijn er grafieken gemaakt van het aantal kalveren dat per jaar geboren wordt per klasse rasdeel MRIJ. De getoonde trend in de grafiek in Figuur 1 laat duidelijk een afname zien van het aantal geboren raszuivere (100% of 87,5%) MRIJ-kalveren sinds 1980.

Eind jaren '80 tot halverwege jaren '90 is een korte opleving te zien in het aantal kalveren dat geboren is met $\geq 75\%$ MRIJ-bloed. In 2005 werden slechts 3454 raszuivere MRIJ-kalveren geregistreerd en meer dan 50.000 kalveren met minder dan 50% MRIJ-bloed.

Tabel 2. Het aantal koeien, de gemiddelde melkproductie en lactatielengte van verschillende rassen in 1977 en in 2007.

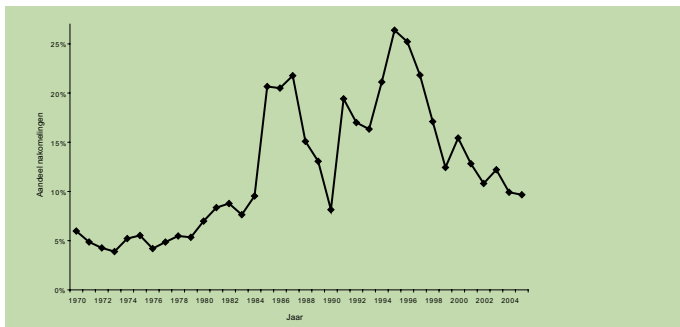
	Aantal koeien (1977)	Kg melk (1977)	Lactatiedagen (1977)	Aantal koeien (2007)	Kg melk (2007)	Gem vet% (2007)	Gem eiwit% (2007)	Lactatiedagen (2007)
MRIJ	345.338	5106	309	7.006	6743	4,45	3,63	332
HF Roodbont				78.837	8694	4,55	3,57	344
HF Zwartbont				541.629	9705	4,34	3,48	356
Groninger Blaarkop	21.272	4930	307	588	6166	4,38	3,57	315
Fries Hollands	926.956	5234	309	1.029	6910	4,52	3,56	340
Fries Roodbont	3.834	4859	302					

Koude stieren systeem

De fokkerij gebeurt nu (nog) via het "koude stieren systeem". Op jaarbasis worden dan circa 10 MRIJ-stieren (max. 12,5% Holstein) als proefstier getest. Van een proefstier worden ongeveer 20.000 doses sperma ingevroren, waarna de stier afgemaakt wordt. Na het testen van de dochters kan een proefstier een fokstier worden en dan is er nog genoeg sperma voor 1-1,5 jaar gebruik. Hierdoor wordt excessief gebruik van een stier voorkomen. Momenteel gaan er geluiden op dat men meer doses per stier wil invriezen, die dan voornamelijk voor kruisingen met andere rassen en de export benut kunnen worden.

Genetische analyse

Er is geen groot aanbod aan MRIJ-stieren en dat vergroot de kans dat één enkele stier een groot aandeel heeft in het totaal aantal nakomelingen. In 1995 was 26% van alle zuivere MRIJ nakomelingen afkomstig van één fokstier. Het plaatje in Figuur 2 laat zien dat al sinds midden jaren '80 slechts enkele stieren een heel grote invloed hebben gehad doordat ze een groot aandeel van alle nakomelingen in dat jaar hadden. In de jaren '70 lag dat aandeel nog rond de 5%, in de jaren '80 en '90 zijn er uitschieters naar 25%. Een kwart van alle kalveren die dat jaar geboren zijn, zijn dan dus halfzusjes van elkaar. Door de invoering van het koude stieren systeem is de kans hierop beperkt, aangezien er een beperkt aantal doses sperma per stier beschikbaar is.

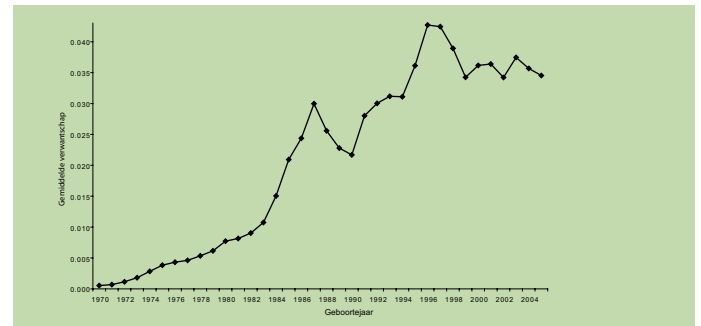
Figuur 2. Percentage nakomelingen van de populairste stier per jaar ten opzichte van alle MRIJ-kalveren geboren in dat jaar.

Bij de stieren zijn enkele (6) "bloedlijnen" te onderscheiden, te weten nazaten van:

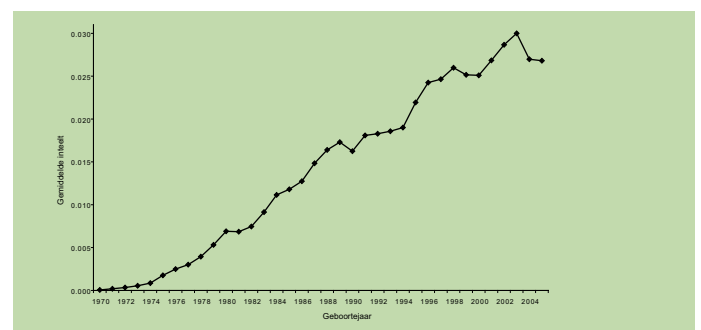
- Prins 2
- Lieske's Gustaaf-Berend
- Miena's Mars
- Daan-Roel
- Lutein-Louis
- Lieske's Gustaaf-Julius

Kort samengevat zijn alle fokstieren uit slechts een beperkt aantal bloedlijnen afkomstig en dus sterk verwant aan elkaar. Bij de koeien is de verwantschapsgraad ook hoog aangezien enkele stieren een groot aantal nakomelingen hebben gehad. De gemiddelde verwantschap van de dieren is tot eind jaren '90 toegenomen. Dat is ook te zien in Figuur 3. Sinds de invoering van het koude stieren systeem is de verwantschap redelijk gelijk gebleven.

Het gevaar van een hoge mate van verwantschap is de kans op inteelt. Inteelt ontstaat als verwante dieren gepaard worden en kan gepaard gaan met ongewenste effecten zoals inteeltdepressie. De gevolgen van inteelt komen tot uiting in gezondheidsproblemen of het zichtbaar worden van erfelijke gebreken. Het is dus van belang om de genetische variatie tussen de dieren te behouden en om bepaalde genen te behouden voor de populatie. Sperma van 420 MRIJ-stieren is opgeslagen in de genenbank tussen 1960 en 2008. Ook hiermee worden genen behouden voor toekomstige generaties.

Figuur 3. De gemiddelde verwantschap in de MRIJ-populatie tussen 1970 en 2005.

Figuur 4. Gemiddelde inteelt van raszuivere MRIJ-dieren geboren tussen 1970 en 2006.

Figuur 4 laat zien dat de inteelt de afgelopen jaren gestaag is gestegen in de raszuivere MRIJ-populatie tot maximaal 3% in 2003. Een dier is alleen ingeteeld als beide ouders familie van elkaar zijn. Het maakt niet uit of de ouders zelf ingeteeld zijn of niet. Dus de inteelt van de stier wordt niet doorgegeven aan zijn nakomelingen. Inteelt wordt onvermijdelijk als alle dieren gemiddeld steeds een beetje meer verwant aan elkaar worden. Bij inteeltbeperking is het dus belangrijk de toename van de verwantschapsgraad op rasniveau te beperken. Algemeen geldt

“De MRIJ-koe is een makkelijk te managen moderne koe zonder poeha”

dat de inteelttoename maximaal 0,5% per generatie mag zijn. Op basis van de gegevens tussen 1980 en 2005 in Figuur 4 is de inteelttoename berekend op 0,08% per jaar. Dit komt overeen met een inteelttoename van 0,45% per generatie, bij een generatie-interval van 5,5 jaar.

Bedrijfs- en rasvergelijkingen binnen EURECA

Een belangrijke vraag in het Eureka-project is waarom sommige regionale rassen het “goed” doen en andere nog steeds afnemen in aantal? Waarom kiest in Nederland de ene veehouder specifiek (of nog steeds) voor een MRIJ en is de andere veehouder juist van dit ras afgestapt? Wat zijn de sterke en zwakke punten van het ras?

“rustige koeien, sterk ras”

Voor het EURECA-project zijn in Nederland 25 MRIJ-boeren, 23 Blaarkop-boeren en 22 Brandrode-boeren geïnterviewd (zie Tabel 3). De gemiddelde omvang van de benaderde MRIJ-bedrijven is 56 koeien op 39 ha, waarvan 31 ha in eigendom. De Blaarkop-boeren hebben gemiddeld minder koeien (39), maar een groter areaal (50 ha, waarvan 39 ha in eigendom). De Brandrode-boeren daarentegen hebben veel minder koeien (16) op gemiddeld 34 ha, waarvan 19 ha in eigendom is (Tabel 3). Voor 88% van de geïnterviewde MRIJ-boeren komt 75 tot 100% van het gezinsinkomen uit hun bedrijf. Van de geïnterviewde Blaarkop- en Brandrode-boeren geldt dit voor respectievelijk 83 en 23%. Voor de meeste MRIJ- en Blaarkop-boeren levert het boerenbedrijf dus ook hun hoofdkomen, terwijl de Brandrode-boeren vaak andere inkomsten hebben (voor de helft van de veehouders komt zelfs minder dan een kwart van hun inkomsten uit het boerenbedrijf). De gemiddelde leeftijd van de 24 geïnterviewde MRIJ-boeren is 52 jaar, met een range van 41 tot 63 jaar en 88% daarvan heeft een opleiding op MBO/HBO-niveau. De leeftijd van de Blaarkop- en Brandrode-boeren komt overeen;

respectievelijk 50 en 51 jaar. Het percentage boeren met een universitaire opleiding is bij de Blaarkop- en Brandrode-boeren wel hoger (29 en 28%).

De drie rassen zijn allemaal dubbeldoelrassen, waarbij de MRIJ- en Blaarkop-koeien nog veelal ingezet worden op melkveebedrijven en de Brandrode runderen vaak in natuurgebieden staan of als zoogkoeien gehouden worden. Als het meest optimale productiesysteem voor een MRIJ-koe wordt vaak een low-input systeem met hoge ruwvoergift (gras/kuilvoer) genoemd, of een systeem waar de koe permanent geweid wordt. Het zijn de extensieve bedrijven met maximaal 12.000 kg melk/ha.

Zowel de MRIJ- als de Blaarkop-koe staat bekend om haar duurzaamheid, sterk beenwerk (met harde klauwen) en hoger eiwitgehalte in de melk. Alle drie de rassen zijn rustig en hebben een goede bespiering. De koeien zijn sober en kunnen zichzelf goed redden bij veranderende omstandigheden.

Opinie veehouder over MRIJ-ras

Voor 59% van de ondervraagde MRIJ-veehouders is het bedrijfsinkomen door opbrengsten van melk en/of vlees de voornaamste reden om MRIJ-koeien te houden. Specifieke raskenmerken, zoals (1) hoog eiwitgehalte in de melk, (2) goede bespiering en (3) de duurzaamheid van de koe, worden door 54% als tweede reden genoemd. Dat het fijne, vriendelijke dieren in de omgang zijn die makkelijk te houden zijn is voor 43% van de ondervraagden de derde reden.

Als MRIJ vergeleken wordt met de Holstein-koe, dan wordt door de geïnterviewde MRIJ-veehouders aangegeven dat de productie laag is, maar dat de vruchtbaarheid, duurzaamheid, soberheid, robuustheid, gezondheid en het karakter van de koe beduidend hoger worden gescoord. De economische rendabiliteit wordt door 87% van de ondervraagden als een groot pluspunt gezien van de MRIJ-koe ten opzichte van de Holstein-koe.

Tabel 3. Overzicht van bedrijfs- en veehoudergegevens per ras

	# bedrijven	# koeien	# ha (eigendom)	% hoofdkomen	leeftijd	% HBO of lager
MRIJ	25	56	39 (31)	88	52	88
Blaarkop	23	39	50 (39)	83	50	67
Brandrood	22	16	34 (19)	23	51	72

Eureca

1 mei 2007 is het EURECA-project (Towards (self)sustainability of European REgional CATTLE breeds) gestart. Aan dit project doen partners uit 10 verschillende Europese landen mee (zie ook: <http://www.regionalcattlebreeds.eu/>). De partners in het project vragen zich af hoe we in Europa van elkaar kunnen leren om betere strategieën voor het behoud van deze rassen te ontwikkelen. Er zullen in het EURECA-project minimaal 15 rassen uit 10 landen gedetailleerd onder de loep genomen worden; voor Nederland zijn de MRIJ, de Groninger Blaarkop en het Brandrode Rund uitgekozen.

Opinie MRIJ-veehouder over hun bedrijf

De helft van de ondervraagden verwacht niet te zullen groeien in de komende 5 jaar, qua aantal dieren. De andere helft verwacht de zullen groeien, met ongeveer 1/3. Het ontwikkelen van neventakken en/of andere rassetypische producten wordt eigenlijk door geen enkele veehouder opgepakt. Zij vinden dat het te veel tijd kost, en in de eerste plaats zijn ze (melk)veehouders.

De mestwetgeving en de afschaffing van de melkquotering worden als mogelijke bedreigingen gezien voor het houden van MRIJ-vee in de toekomst. Tevens baart de geringe interesse in bedrijfsovername vaak zorgen. De kansen van de MRIJ-koe liggen in haar duurzaamheid, bespiering en eiwitgehalte in de melk, als dus de MRIJ-veeouders.

Opinie MRIJ-veehouder over de omgeving

De veehouders is gevraagd naar de sociale, economische en/of culturele omgeving voor het houden van MRIJ. Zij gaven aan dat de samenwerking met andere MRIJ-veeouders vooral verloopt door de onderlinge verkoop van jonge stiertjes en door het samenwerkingsverband binnen het stamboek en het fokprogramma.

Volgens de MRIJ-boeren waarderen met name de veeartsen, de toeristen en de burens (welke geen agrariërs zijn) de MRIJ-koe zeer. Van de Holstein-veeouders is grotendeels de indruk dat ze negatief tegenover het MRIJ-ras staan. De mening van de inseminatoren, voorlichters, fokkerijorganisaties en land- en tuinbouwers wordt als neutraal gezien.

“Holstein-collega's denken dat je alleen boer blijft met 10.000 kg melk”

Opinie veehouder over rasbehoud van MRIJ

De belangrijkste waarden van het MRIJ-ras zijn de 'unieke' raseigenschappen die interessant zijn voor de fokkerij in de toekomst: Vet/eiwit-verhouding in de melk, duurzaamheid, bespiering, gezondheid en vruchtbaarheid, alsmede het karakter, beenwerk en afkalfgemak. Tevens is het een koe die goed overweg kan met kwalitatief minder goed voer.

Voor de voortzetting van het gebruik van MRIJ op het veebedrijf geeft 75% van de ondervraagden aan dat het belangrijk is om

de melkproductie per dier te blijven verhogen. Het is voor meer dan de helft van de ondervraagden niet belangrijk om andere activiteiten (zoals landschap- en/of natuurbeheer, zorgboerderij, regionale/speciale producten etc.) te promoten, wederom omdat ze boven alles (melk)veeouders zijn.

De steun die de ondervraagden van de fokkerijorganisaties zouden willen hebben, is dat er meer proefstieren worden getest en er meer variatie in fokstieren aangeboden wordt. Sowieso willen ze meer promotie van het ras, en dit zien ze als een taak van CRV. Van de consumenten en lokale en nationale autoriteiten verwachten ze eigenlijk in het geheel geen steun. Vanuit de wetenschap willen ze meer onderzoek naar genetische aspecten van kenmerken en een demonstratie van de kwaliteiten van het MRIJ-ras. Er zou ook meer MRIJ in de natuurgebieden mogen komen, maar dan wel op de goede manier. Al wordt wel in het midden gelaten wat 'de goede manier' is.

SWOT

Een SWOT-analyse werd uitgevoerd om de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen van een ras in kaart te brengen.

Sterkten-zwakten

Voor het MRIJ-vee liggen de sterkten in de economische concurrentiepositie aangezien de MRIJ-koeien vaak een hoger saldo per 100 kg melk realiseren dan Holstein-koeien. De functionele kenmerken van de MRIJ-koe zijn relatief sterk ontwikkeld; het is een koe met een goede vruchtbaarheid, weinig gezondheidsproblemen, makkelijk karakter, goede vet/eiwit-verhouding in de melk en ze is een efficiënte koe in een low-input systeem. Dit maakt dat MRIJ steeds interessanter wordt om te kruisen met

“De MRIJ-koe is erg veranderd, ze is groter geworden en heeft een goede vet/eiwit-verhouding”

andere rassen, zeker als de melkveehouders niet meer gaan voor die laatste 1000 liter melk per koe extra, maar voor een gemakkelijke en zelfredzame koe.

CRV investeert in een goed fokprogramma voor MRIJ, er is een duidelijk fokdoel en de populatie is groot genoeg voor een efficiënt fokprogramma. Zeker nu ook uitwisseling plaatsvindt met de Duitse Doppelnutzung Rotbunt-populatie, is de populatie groot genoeg om meer proefstieren te gaan testen.

Het feit dat je meer MRIJ-koeien nodig hebt om het quotum vol te melken dan Holstein-koeien komt als een zwakte uit de analyse. Daarnaast is er nog maar een beperkte groep fokkers van zuivere MRIJ en een groeiend aantal MRIJ-veehouders dat niet meedoet met de stamboekregistratie en de melkcontrole. De voornaamste reden om daar uit te stappen is dat de MRIJ-houders zich niet begrepen voelen door de inspecteurs. Volgens hen wordt de MRIJ-koe beoordeeld met een “Holstein-bril”. Hierdoor wordt ze vergeleken met de standaarden die gelden voor de Holstein-koeien en wordt de MRIJ-koe structureel verkeerd gewaardeerd voor de kenmerken hoogtemaat, vooruieraanhechting, bespiering en beenwerk.

Het uitbuiten van de regionale en cultuurhistorische waarde is lastig, omdat MRIJ zich (voor de leek) moeilijk laat onderscheiden van de Red Holstein. De promotie van het ras en ontwikkeling van eventuele rasspecifieke producten is nu nog zeer minimaal, mede doordat de meeste MRIJ-houders dat niet hun core business vinden.

Een belangrijke zwakte ligt tevens in de daling van de genetische diversiteit binnen de populatie. Doordat een klein aantal stieren een (te) grote invloed heeft gehad in het verleden, zijn veel dieren binnen de populatie aan elkaar verwant.

Kansen-bedreigingen

De grootste kansen voor het MRIJ-ras liggen bij de hernieuwde interesse in het ras door de nieuwe/huidige generatie veehouders. Zij zijn niet meer gericht op die laatste 1000 kg extra melk, maar veel meer op duurzaamheid en efficiëntie, waardoor de MRIJ-koe weer om de hoek komt kijken. MRIJ wordt gebruikt om te kruisen met andere rassen, zodat de functionele kenmerken van vruchtbaarheid, klauwen, beenwerk en de vet/eiwit-verhouding in de melk verbeterd kunnen worden.

Daarnaast ligt er nog een grote kans in de promotie van het ras en haar eigenschappen. Dit kan door regionale concepten te ontwikkelen waarin de MRIJ een rol speelt, door een combinatie met toerisme en natuurbeheer te maken of door speciale afzetkanalen te ontwikkelen, of heel praktisch door een website te maken zodat het ras ook weer bekender wordt. Promotie moet wel gedragen worden door de MRIJ-houders en rasorganisaties.

Er ligt ook een nieuwe kans met de uitwisseling van genetisch materiaal met Duitsland. Hierdoor is er een breder aanbod aan MRIJ-fokstieren en is de populatie groot genoeg om uiteindelijk 18-20 proefstieren te testen op jaarbasis.

Eén van de bedreigingen voor het MRIJ-vee is de afschaffing van de melkquotering, het gevoerde milieubeleid en de trend naar schaalvergroting en efficiëntere melkproductie. Als je echter met de MRIJ-boeren praat, dan zijn zij ervan overtuigd dat daar door de boeren wel een oplossing voor wordt gevonden als de situatie zich voordoet. De MRIJ-boeren zijn inventief en hebben nog altijd op veranderende situaties ingespeeld.

Aan de MRIJ-koe kleeft vaak nog het imago ‘ouderwets en conservatief’ te zijn, ook al is het inmiddels een moderne koe. Ook het onderscheid van Red Holstein is minimaal voor een leek. Helaas is de jonge generatie melkveehouders onvoldoende bekend met de waarden van de Nederlandse rassen en richten zij zich voornamelijk op Holstein. Dit geldt tevens voor de lokale en/of de nationale overheden, naast onbekendheid in het algemeen. De beste manier om het tegendeel van dit imago te laten zien is promotie! Laat zien wat de sterke kanten van het ras zijn, draag uit waarin de MRIJ-koe uitblinkt, zorg dat die informatie (relatief) makkelijk te vinden is via een website of anderszins.

Conclusies en Aanbevelingen

De MRIJ-koe is een koe met vele kwaliteiten die de laatste jaren ook weer steeds meer gezien worden. De sterke punten van de MRIJ-koe zijn het hoge eiwitgehalte in de melk, de goede bespiering van de koe en haar duurzaamheid. Het is een koe met opbrengsten uit zowel de melk- als vleesproductie. Desondanks is er een sterke daling in het aantal raszuivere MRIJ-koeien geweest door de focus van melkveehouders op hoeveelheid melk per koe. De laatste jaren is er echter weer een stijging te zien in het aantal dieren en inseminaties doordat de functionele kenmerken weer aan belangrijkheid winnen.

De grootte van de populatie en de aanwezige genetische diversiteit daarbinnen blijft echter wel een aandachtspunt van het ras. Door de recente samenwerking en uitwisseling met Duitsland wordt de populatie nu wel vergroot, waardoor er een breder aanbod aan fokstieren is en er ook meer proefstieren getest kunnen worden. Dit zal de genetische diversiteit en genetische vooruitgang ten goede komen.

Als de bekendheid van het MRIJ-ras weer toeneemt, dan zal dat ook resulteren in een bredere inzet. Promotie is hierbij erg belangrijk.

“Eigenlijk moeten alle boeren MRIJ-koeien houden”

Colofon

Deze brochure is samengesteld door Yvette de Haas, maar de inzet van Rita Hoving-Bolink, Myrthe Maurice-van Eijndhoven, Debbie Bohte-Wilhelmus, Henk Sulkers en Sipke-Joost Hiemstra is essentieel geweest voor het tot stand komen van deze brochure. Meer informatie over het EURECA-project kunt u vinden op de website: www.regionalcattlebreeds.eu. Veeteelt wordt bedankt voor de verstrekking van de foto's.

De geïnterviewde veehouders, MRIJ-Zuid, MRIJ-Oost en CRV worden bedankt voor het verstrekken van de benodigde gegevens.

Ontwerp en opmaak: Wageningen UR, Communication Services

Contactgegevens:

Sipke-Joost Hiemstra

Email: SipkeJoost.Hiemstra@wur.nl, tel.: 0320-238 009

Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN)

Postbus 16, 6700 AA Wageningen

De totstandkoming van deze brochure is gesubsidieerd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (WOT-03-436) en door de Europese Commissie.

Action EURECA 012 AGRI GEN RES 870/2004 receives financial support from the European Commission, Directorate-General for Agriculture and Rural Development, under Council Regulation (EC) No 870/2004